

Kongl. Maj:ts

Förnyade Nådige

Örordning

Angående

Hospitals och Barnhus Inrätt-
ningarne i Riket.

Gifwen Stockholm i Råd: Cammaren then 11 Decembris

1766.

Cum Gratia & Privilegio S:æ R:æ Maj:tis.

Tryckt uti Kongl. Tryckeriet.

S ADOLPH FRIEDRICH med GUDS
 Nåde, Sveriges, Göttes och Wendes
 Konung, ic. ic. ic. Ursvinge til Norrige
 samt Hertig til Schleswig Holstein ic. ic. Sjøre wets-
 terligt: At som hos Os, Rikens Ständer i underdånighet andra-
 git, thet the uti närmare öfverwägande tagit, Wår under then 11.
 April 1763 af trycket utgångne Nådiga Förordning, angående Hospi-
 tals och Barnhus Inrättningarne i Riket, samt at therwid funnits
 nödigt ett och annat at ändra, förbättra och förklara; Alltså hafwe
 Wi, i anledning af Rikens Ständers tillika gjorde underdåniga til-
 flyskande, thesom welat förordna, på sätt som följer:

ARTIC. I.

Om Nödlidandes Försörjande.

§. 1. Fattige nödlidande, som i Hospitaler och Barnhus kunna in-
 tagas, äro 3:ne slag.

Thet första slaget äro Dårar, borttagne eller med oboteliga
 och smittosamma sjukdomar behäftade, hwilkas wistande ibland an-
 dre, är ohyggligt eller skadeligt; Och hwilka således ej på något
 sätt kunna förwärfwa sig annat af sina medborgare, än theras med-
 lidande.

Till andra slaget räknas the, som antingen genom ålderdoms
 skröplighet, långwariga främper eller någon slags ofärdighet, hin-
 dras, at sielfwe förskaffa sig tillräckeligt underhåld, och ej äga anhö-
 rige, som äro i stånd at them wårda, eller ock wid tiltagande åren,
 lidit sådane olyckor, at theras näring affadnat, samt nu mera
 blifwit orefelse at wälja sig annat näringsfätt; Hwarunder jemwäl
 begripes Brottfällingar och the, som til sine sinnen äro mindre med-
 tagne, samt icke gjöra skada på Wemissor, kreatur eller Hus.

Nödlidande af Tredjeslaget äro Barn, hwilka af sine Föräldrar,
 för theras torfthet, ej kunna njuta tillräckeligt uppehälle, och thesfore
 böra med all ömhet wårdas, på thet the med tiden måtte kunna blif-
 wa nyttige medlemmar i thet allmänna.

§. 2. Som hwar Sochn eller Stad, jemlikt Kyrko-Lagen samt
 Landshöfdinge-Instructionen och flere Kongl. Förordningar, är skyldig
 at föda sine egne fattige; Så förblifwer thet ock hädanester thes-
 wid, på sätt, hwar Församling finner för sig nyttigast wåra, hwar-
 å wederbörande Landshöfdinge, Presterskap och Magistrat, åligga at
 hafwa ett noga inseende.

§. 3. Och emedan thet är aldränast af nöden, at the af första
 slaget

Slaget uti 1:sta §. nämde Uslingars omständigheter, blifwa förbättrade, i anseende til theras både för them stelfwa och theras medborgare wädeliga belägenhet, och at, som förbemänt är, theras wistande ibland andre Människor antingen är ohyggeligt eller skadeligt; Ty skole och sådane, och så länge någre af dem utom winwärldnad finnas, först blifwa uti the på Krono = Förlåningar grundade Hospitaler intagne, så wida theras sjukdomar äro af en sådan beskaffenhet, at the, efter wederbörandes intyggan, på Lazaretterne ej kunna hjelpas och botas.

§. 4. Therefter böra och, uti the på Krono = Förlåningar grundade Hospitaler, enär tillgången så medgifwer, dock ej öfwer thet för hwarje Hospital faststälte antal, intagas the af andra slaget nämde fattige.

§. 5. Uti the Publique Barnhusen böra sådane Barn allenast inlätas, som uti 1:sta §. här ofwanföre upräknas; Dock at härwid brukas en noga bepröfning, så at inga andra, än rätta nödlidande, måtte på någotthera stället inrymmas, hwarpå behörige Rullor, som innehålla orsaken til theras intagande, ålder och Inskrifnings penningar, uprättas och Räkningarne biläggas.

§. 6. Hwad åter angår the af Privatis, medelst Testamenten och Gåfwor, särskilt inrättade Hospitaler och Barnhus; Så komma the samma härunder icke at begripas; Afwen som Donationer gifne af Private personer til Krono = eller Publique Hospitaler och Barnhus, förblifwa aldeles efter Testatoris förordnande, dock under lika inseende, som Krono = Hospitaler och Barnhusen äro stälde.

§. 7. Huru stort antal Fattige måge i hwarje på Krono = förlåning fotadt Hospital så intagas, samt Barn utaf Öfwerstottet njuta underhåld, eller uti the publique Barnhusen inlätas, jemwål huru mycken Betjening thertil bör bestås, samt hwad alla these i underhåld åtnjuta böra, thet finner Kongl. Maj:st i Nåder bäst wara, at låta ankomma på then af Kongl. Maj:st i Nåder utnämde Directionen öfwer alla Barnhusen och Hospitalerne i Riket, hwilken åligger, at, efter förd Brefswärting med wederbörande Directioner, noga tilse, thet ej för många fattiga eller Barn få njuta underhåld uti Hospitalerne och Barnhusen, utan at antalet lämpas efter Hospitalernes och Barnhusens Inkomster och styrka, dock icke, utan största nödfall, under thet antal, Staten nu utsätter, likwål i jämförelse med warors höjande och fallande pris, samt at underhållet proportioneras efter behofwen, med mera; På thet these Wårken i längden måtte kunna åga bestånd, och afwen något öfwerblifwa til Husens Nybyggnad och widmakthållande, samt fattiga och späda Barns försörjande.

§. 8. Likmäßigt med hwad förut stadgadt blifwit, bör för hwarje fat-

tig eller usling, som efter föregående §. 5., äger rättighet, at uti the på Krono förlåningar fotade Hospitaler njuta underhåld, en Afgift, at för hela thes lifstid försörjas, wid thes intagande, til Hospitalens Cassa erläggas af Etthundra Daler Silfvermynt, hwilken, efter Wär Befallningshafwandes bepröfwande, kommer antingen af then fattigas anhörige at betalas, eller ock, i brist af tilgång hos them, på Staden, Soctuen eller Håradet at fördelas.

ARTIC. II.

Om fattige Barns försörjande.

§. 1. Sedan Kongl. Öfwer-Directionen, på sätt föregående Articulus utstakar, reglerat och fastställt ett wist antal fattiga och Barn, som uti Hospitalerne och Barnhusen böra få intagas, eller ock allenast njuta underhåld, samt tillika sökt indraga, hwad uti Hospitalernes och Barnhusens utgifter kan besparas; Så blifwer på the näste ställen öfwerkott eller behållning, hwaraf, sedar hwad til Wårrens egne behof åtgår, och Afgiften til Fondens utgörande, som uti 4:de Art. 4. §. närmare kommer at omröas, blifwit afdragen, någon del bör, efter bepröfwande, användas til fattige och hållt spåde Barns underhållande.

§. 2. Hwad sättet angår til Barns försörjande; så kommer wäl på the ställen, hwarest ordentelige Barnhus finnas, at themed förhållas, efter the särskildte för hwart och ett sådant Barnhus, thesom utgångne Reglementer och förordnande; Men theremot anse Wi i Näder thet wara långt fördelaktigare, at, hwarest Barnhus ej förut äro inrättade, låta them til Skötsel och upfostran förblifwa hos egne eller Fostermodrar, än at samla them innom wisse Barnhus, allenast under sködet blifwer med yttersta sparsamhet utdelat, och endast efter några bepröfwande til rätta nödlidande.

§. 3. Kongl. Maj:st pröfwar förthen skull i Näder godt, at en sådan utdelning bör ske i följande 3:ne Classer.

1:o, Til the Modrar, som skola lifwa af eget arbete, och hindras genom späda Barn, lämnas för hwarthera Barnet En Daler Silfvermynt i Månaden.

2:o, Då enthera af Föräldrarne äro långwarigt sjuka, eller döde, för hwarthera af späda Barn Två Daler Silfvermynt i Månaden.

3:o, Enär bägge Föräldrarne äro afgangne, och Barnen skola underhållas af främmande, för hwarthera Tre Daler Silfvermynt i Månaden; Och får thetta underhåld ej öfwerkridas, så framt icke besynnerliga händelser eller dyrare orter någon gång thertil skulle förantlåta.

§. 4. På thet the Barn, som til underhåld blifwit antagne, ej må efter godtycke kunna ombyttas, eller om något Barn med döden skulle afgå, undersesef se, med underskickande af ett annat, utan behörigt bepröfwande, böra the, så framt antalet så tiltager på något ställe, at Barnen lätteligen ej kunna igenkännas, förses med ett Silkes snöre om halsen, som på knuten med en bly Stämpel är förwarat, hwarigenom följakteligen sådant bäst kan förekommas.

§. 5. När Barnen äro komne til the år, at the behöfwa underwifning, måge the hållas til allmänna Scholar, lika med the öfrige Landets Barn, och så njuta fyllnad, i hwad som brister til the-ras nödtorftiga underhåld genom Sockne-gångarne, af Barnhus och Hospitals medlen, in til thes the komma til thes ålder at the ästundas i tjenst, Handtwärk eller andre Näringsfång, så the böra til wälfrågade Hushållare utlämnas, efter bepröfwande af hwart Barns snille-gåftwor och böjelse.

§. 6. Antagning til underhålds åtnjutande sker af wederbörande Föreståndare, eller them the i sitt ställe thertil förordna; I hwilkas närvaro äfwen Sysslomannen bör förrätta udelningen at the antagne Barnen, på thet hans räkning med the-ras bewis må kunna styrkas.

ART. III.

Om Hospitalernes och Barnhusens Inkomster och Sörldningars beräkning samt Sörwältningen och Redogjörelsen thesöre, med hwad mera thertil hörer.

§. 1. Til fullkomlig säkerhets winnande wid Inkomsternes förwältning, finne Wi i Nåder skäligt at uttryckeligen förordna, thet af all Kroon-Tiende och Afrads Spannemål, som til Hospitalerne eller Barnhusen böra inflyta, skal af the närmast belägne Hemman eller Kyrkoherbergen, ett så stort Tunnetal til Wårket anordnas in Natura, som til thes egen Hushållning behöfwas; Men alt hwad som af Kroon-Tienden, (Afrads-Spannemålen thes under ej begrepen, hwarom uti 10 §. i thesse Article närmare förordnas;) öfwerfluter Wårkets eget behof, bör hädanefter betalas efter hwarje Låns ärliga Markfogas, samt i stället för Forlönen, äfwen en tillökning thesöfwer, til En och En half Daler Silfwermynt på Tunnan för all slags Säd, utom Hafran, men för Hafran, såsom en lättare wahra, allenast En Daler Silfmynt på Tunnan, dock thet så wida Kongl. Maj:st och Kronan ej skulle samma Spannemål til inlöfen af nöden hafwa, hwarigenom, i sådant fall Rantegifwaren winner then förmon, at ej blifwa betungad med dryga och långa förflor, eller at afswa högre betalning, än som swor

rar emot thet i orten wid Aftrads-dagen thepå warande pris; Kommandes likwål theremot, Räkningaren at erlägga betalningen för berörde Krono Tionde Spannemål, innom samma tid, som all annan Krono Tionde Spannemål efter Kongl. Förordningar utgå bör, hwilken Krono-Fogden i annor händelse genast utwäter, samt til Hospitals och Barnhus Cassan lefwererar, om Hospitalet och Barnhuset är innom Lånet belågt, men eljest uti ortens Räkteri, hvarifrån then sedermera til sine behörige ställen, utan uppskof, så fort then inflyter, och utan at på något sätt til andra behof wid ansvar tilgripas, bör til Directionen öfversändas.

§. 2. Och på thet wederbörande Directioner, i anseende til Wårkens förefallande utgifter, samt at Räkningarne therföre ej måge öfwer förefskrefwen tid til afslutandet uppehållas, således kunna blifwa förwiskade om, til hwad Summa then löste Spannemålen sig bestiger, åligger thet the Landshöfdingar, i hvars Lån någon sådan Barnhus- och Hospitals Krono Tionde Spannemål utgår, at hwarje år, så snart Marktegången blifwit satt, wid ansvar, innom en Månad therefter, til samma Directioner öfversända behörige uträkningar, som wisa beloppet i penningar af then Spannemål, hwilken efter årlige Marktegången får lösas; Afwen som the Landshöfdingar, ifrån hwilkas Lån Krono Tionde Spannemålen til these Wårken in Natura utgjöres, likaledes böra årligen inuom samma tid, wid ansvar, til Directionerne afgifwa Förteckningar på berörde Spannemål, som kommer at lefwereras.

§. 3. The på en del orter fordrade Auktions provisioner för thenne Spannemåls bortförsäljande, förfalla således aldeles; Och kommer ej eller något Afswode för omkostningarne wid Penningarnes indrifwande at bestås, emedan thet bör åligger Krono-Fogden, såsom en annan publicus Upbörd, at, utan wedergållning, sådant förrättas; Dock i fall så skulle hända, at berörde Krono Tionde Spannemål clarerades med Kopparmynt in Natura, får Krono-Fogden, på lika sätt, som med Kronans egen Upbörd sker, therföre förste-penningarne efter Förordningarne afföra; Afwen som at Remiss-Lage, för medlens öfversändande, Landt-Räktemästarna bestås, jemlikt hwad Rikssens Ständer redan fastställt, samt Wåret och Rikssens Stats-Contoires tryckte Kundgjörelse under then 11 Decembris 1765 therom innehälles; Men Lands-Cammererarne kunna ej någon särskilt wedergållning för medlens Controllerande samt Räkningarnes öfversende, tilläggas.

§. 4. Allt hwad som öfwerstiger these Wårkens årliga behof af penningar, må til säkre Personer, emot så hög laglig Räkta, som möjeligen står at erhålla, utlånas, och sådant af hwilken och lånet må tagas

tagas, emot full och laglig säkerhet; så at Hospitalet eller Barnhuset, genom then pantsatte fasta eller lösa Egendomens fallande värde, icke må blifwa lidande: Ankommandes thet på Föreståndarnes, utom hwars minne och samtycke intet dylikt Pån får gifwas, egis ansvar efter Lag och Förordningar, om medlen blifwa til osäke Personer utlånt.

§. 5. Skulle likwål så hända, at inga Pántagare gifwas, som kunde præstera nöjaktig säkerhet; Så komma sådana behållne Capitaler at uti Låne-Banquen, emot Rånta insättas, men sedermera therifrån lyftas, enår åter full säkerhet i orten emot högre Rånta, af någon Pántagare kan bjudas.

§. 6. Förskrifningarne, som af thesse private Pántagare på the undfående Lånen gifwas, böra alltid wara inrättade med then förbindelse therjemte, at Interellet hwarje halft år betalas, på thet Wärdet i sine omgångelige utgifter ej må hafwa någon brist.

§. 7. Skulle Hospitalets eller Barnhusets omständigheter pröfwat wara sådana, at Råntan tå ej nödvändigt tarfwas, och Pántagaren wil lägga then samma til Hufwudstolen, må sådant efter 9. Capit. 7. §. Hand. Bl. ej wägras, på thet Wärdet må ytterligare kunna draga inkomst theraf. I hwilken händelse, antingen ett särskildt Skuldebref på then obetalte Råntan, emot ny säkerhet, om then för gifne ej wore tillräckelig, kan afsemmas, eller wcl, om Panten fullt theremot swarar, then förre Hufwudstolen läggas til thenna senare, och således uti ett Skulde-bref förnyas.

§. 8. Syflomannen eller then, som Upbörden wid Wärdet är anförtrodd, äliggr at genast wid hwarje förfallotid, tå Råntan bör betalas, skrift- eller mundteligen therom påminna Debitoren, och i fall han inom fjorton dagar, efter erhållen del theraf, icke fullgör sin förbindelse, eller sig utlåter, om han wil förwandla then obetalte Råntan til ny Hufwudstol, samt thetta senare tå ej genast wärkställer, bör Upbörds mannen, utan uppskof, hos Wår Befallningshafwande skrifteligen anhålla om Råntans utmåtande, hwartil också all skyndsam handräkning bör lemnas; Kommandes Upbörds mannen wid ansvar tilgjörande, at, utan anseende til Personen, med alla Debitorer lika försara, ej mindre med them, som wid förelagd tid uteblifwa med Råntans erläggande, eller utlåtande om thes ombytande til hufwudstol, än them, som på utsatt dag ej betala hufwudstolen, tå then kan blifwa uppsagd, och icke efter sökt och erhållit tillstånd, som ej utan thesso större skäl bör nekas, tå Pántagaren ställer full säkerhet, får än widare förlängas.

§. 9. Angående Hospitalernes och Barnhusens fastigheter, Hemman, Qwarnar, Utjordar, Tomter och andre Lägenheter, är wcl

igenom flere äldre och nyare Kongl. Författningar förbudt, at the på något sätt skola förbytas, efter thes Wårken thewid altid kommit at lida; Men som sådant icke theß mindre sedermera finnes hafwa stedt; Så warder alt byte af någon slags Hospitalerne och Barnhusen tillhörig Fastighet härmedelst strängeligen förbudt. Skulle likwål någon Hospitals och Barnhus Direction thetta Förbud öfverstrida, skal icke allenast sådant, såsom olagligt, återgå, utan ock samma Direction, med egen kostnad, besörja om återwinnandet, samt thejemte ersätta then, som Bytet ingick, alt thet skadestånd, hwartil then lidande af Domaren i så mätto kan pröfwäs berättigad, och thet så aldeles för theß egen räkning, at Hospitalet eller Barnhuset til ingen del bör med sin känning thertil bidra.

§. 10. Af alla Hospitals Hemman, som redan äro Lagligen och Methodice refwade samt Skattlagde, och hwarå Skattläggningarne blifwit bedö igen faststälde, bör Råntan, Afrads Spannemålen således äfwen theunder begrepen, hädanefter betalas, efter samma faststälde Skattläggning, eller then, i följie theraf uprättade Torde-bok, samt förwandling och årlig Märtegång, men aldeles icke theunder.

§. 11. Skulle ock något Hemman gifwas, hwarå Ref- och Skattläggning wål blifwit hållen, men ännu ej behörigen godkänd och faststald, äligger thet Wårt Cammar-Collegium, at, efter undfängen Förteckning theröfwer af wederbörande Directioner, theß utlätande eller Stadfästelse therå skyndsamast lemna; Äfwen som the något Hemman, som en ordentelig Rånta utgjöra bör, ännu icke skulle hafwa undergått Ref- och Skattläggning, sådant så kommer af wederbörande at genast wårkställas, och Råntan sedermera therefter erläggas, så at Hospitalerne måge njuta en wiß och ständig inkomst, samt Uboerne äfwen kunna, jemte Hemmanens bestånd, themed i längden utthårda.

§. 12. Alt hwad mindre af sådane Hemman utgjöres, än thet efter ofwanberörde grund belöper, bör rättas, och såsom olagligt, återgå, samt följakteligen ställas uti thet nu utstakade lagliga stic, undantagande hwad angår Hemman och Lägenheter, hwarå the så kallade Wistnings-rättigheter äro, jemte en wiß Stadge räntas gifwande alla är lika, emot särskilt Lön, wundne, hwilka, såsom af särskilt beskaffenhet, härunder ej begripas, och hwarom här nedanföre närmare förordnas.

§. 13. Skulle Uboen, efter förrättad och faststald Skattläggning, ej wölja sådant undergå, utan påstå sig ej kunna utkomma, med mindre han får utgjöra then efter förra wanligheten warande ringare Råntan; så bör themed förhållas, efter hwad Kongl. Maj:ts Nådige Bref

Bref til Theß och Riksfens Kammar = Collegium under then 3. Januarii 1744 innehåller, och thet på sådant sätt: At uti the omkring Hemmanet belägne Sochnar af Predikestolarne allmänneligen kundgjöres, at ett dylikt Hemman är ledigt, at tillrådas emot then, efter then fastslådne Stattsläggningen, therå satte Råntan och theß utgjörande efter förvandling och årlig Markgång, med utfatt wiß dag til theß utbjudande wid Hårads-Rånten, och tillkänna gifwande, at sedan then tå på Hemmanet eller Lågenheten warande Åboen njutit laga fardag, samt efter föregången laga Huse = syn, fått ersättning af Estertådaren för all then nödiga Kofnad han therå öfwer laga Skyldigheter kunnat gjöra, then tå skal wara närmast thet samma at emottaga, som bjuder högst i Städja för Åbo-rättigheten theraf, för så lång tid och med the wilkor, längre fram om Åbo-rättighetens förauktionerande warder förmålt.

§. 14. Beträffande åter the så kallade Besittnings rättigheter, hvilka tå å ett eller annat Hospitals Hemman samt Lågenhet kunnat, jemte en wiß eller lika Stadge = Råntas utgjörande årligen, hittills hafwa blifwit, emot särskilt löfen eller Recognition, wundne; Så althenstund dylika, rättigheter samt förmoner grunda sig på Contracter; Förthenstul sinne Wi i Wäder billigt, at thet någon skulle af eit Hospital hafwa för redan penningar til sig löst en ständig och orubbad Besittnings = rätt å något Hospitals Hemman eller Lågenhet, samt thetom, så wäl som en alla år utgjörande lika eller så kallad Stadge = Råntas betalande, hafwa med Föresändarne ingått och slutat skriftelig Afhandling eller Contract, emot wißa betingade wilkor, then samma wäl bör njuta ett dylikt Contract til godo, så länge han i alla delar thet samma fullgjör, oansedt ock Råntan theraf skulle belöpa sig til mindre, än hwad then efter en ordentelig Stattsläggnings samt årlig Markgång kunde bestiga; Men skulle wid en laga Huse = syn, then Föresändarne skola wara pligtige, at genom wederbörande Domare med Råd, låta uti Hospitalets Ombuds närwaro, hwart Siette är therå anställa; Men efter thenna Wår Nådige Förordnings Kundgjörelse nu genast, tå bar merck är, theråst på något ställe sådant icke behörigen nyligen woro märkståldt, samt eljest theremellan, så ofta wanhäfd och misshyggnad therå märkes, hwartil Åboen bör Kofnaden betala, i fall han sine efter Lag åliggande Skyldigheter skulle hafwa underlåtit, men eljest Hospitalet; Thet befinnas, at han brustit uti the i Contractet betingade wilkorens fullgjörande, eller hwad honom eljest efter allmän Lag och Kongl. Förordningar ålegat, såsom: At Åker och Ång ej blifwit behörigen skött, Stogen är worden utödd, eller affalur therå gjord, Stadge = Råntan ej innom råtter Åfrads = dag, eller then tid, som i Contractet kunde wara utfatt, til fulla betald, med hwad mera honom genom Contractet kunde wara tillförbundit; så bör i en sådan händelse, Innehafwaren af ett dylikt Hemman och Lågenhet, wara theß wundne Besittnings- och Stadge = rätt therå förlustig, utan någon ersättning för then i så måtto utbetalte Åid, estillingen, widare

vidare, än för hvad han uti nödige och til Hemmanets eller Vägenhetens bättre upodlande ländande förbättring therå kostadt; Dock at i fall an-
nordlunda therom i Contractet kunde vara betingadt, thet samma så til ef-
terrättelse bör tjena: Kommandes sedermera Råntan å dylika Hemman,
men ej af Zorp, Nybyggen, med flere sådane Vägenheter, hwarom i 19
§. blifwer förmålt, at betalas efter en skende ordentelig Skattläggning,
samt med Åbo-rättigheten ej mindre å the lagligen förwärfade, än til än-
da lupne Besittnings-rättigheter, at sörfaras, på sätt i 16 §. therom
warder förordnad.

§. 15. För öfrigit och som Hospitalerne samt Barnhusen ej innehafwa
sine öförsälde Hemman och Fastigheter under annan rätt, än then Do-
natarierne ägde, så Donationen skedde; Alltså och ehuru therunder äfwen
kunde vara begripit Grälse eller Skatte- och Krono, å hvilka twenne
sednare, någon större frihet sedermera kunde vara förlånt; måge wed-
börande Föreståndare likwäl ej äga en så fri disposition theröfwer, i an-
seende til Åbo-rättigheten och Råntan, såsom en Grälseman, utan blifwa
alla Hospitals och Barnhus Directioner härmedelst strängeligen förbudne,
at hädanefter å något Hospital eller Barnhus tillhörigt Hemman eller Vä-
genhet, försälja the så kallade Besittnings rättigheter, och än mera, at
om en wif och lika Stadge-Råntas utgörande theraf årligen, accordera,
såsom hwarigenom these Wärf anfenligen komma at lida.

§. 16. Som Hospitalerne hittils erhållit uti Stådja litet, och ibland
alsintet, så Åboer tillrädt Hemman, som ej under Besittnings rätt wa-
rit uplåtna; Alltså och enår Hospitals Hemman blifwa ledige, antingen
therigenom, at Åbo afflytter, som på lifstid eller wisa år Stådlat Hem-
manet, så at Giftoftamma til ända lupit, på sätt 16 Capit. Jorda Balk.
förefskrifwer, eller Åboen aldeles icke thesamma stådlat, utan han genast
kan upsågas, at wid laga fardag thet afträda, eller enår, och på hwad
sätt, ett Hospitals Hemman kan blifwa ledigt, bör Åbo-rättigheten eller Ståd-
jan therå uplåtnas til then måstbjudande, på öppen Auction, och sådant
högst på Tjugu år i sönder; oberåknadt Råntan, som theskutom årligen
efter Skattläggning samt Markgång, enligt 10. §. i thenna Articul,
utgjøres: Kommandes therwid Infättnings summan at blifwa Ett års Rånta,
efter Krono-wårdie, så then som högst therföre bjuder, blifwer til theß
beboende närmast, och hwilken rättighet sedermera sig sträcker in på theß
Barn och Arfwingar, så länge han och the, innon then i Contractet utfatte
tid, efter Lag, betalar Råntan, samt fullgör the öfrige Skyldigheterne;
Men i fall the therutinnan skulle brifsa, hwarå wederbörande Syblom än
böra hafwa ett noga inseende, och hwilket, hwad Hemmanens häfdande
angår, bör utronas genom laga Hufe-syn, på sätt i näst föregående 14. §.
om Besittnings-rätts Hemman och Vägenheter stadgad blifwit, komma the
ifran Åbo-rättigheten wid laga fardag at skiljas, hwilken så å nyo på
Auction utbjudes, och mista therjemte hwad i stådja theföre förut gifwits.

Wid these händelser, så wäl som så then på Auction erhållne Åbo-rätts-tiden är till ända lupen, så at then å nyo på Auction bör utbjudas, äger then förra Åboen af tilträdaren at njuta ersättning för all then nödige kostnad och förbättring han emedlertid å Hemmanet eller Lågenheten öfwer laga skyldigheter gjordt.

§. 17. Så ny Auction på slike Hemman sker, kommer ibland Auctions wilstören äfwen at införas, thet Hospitalet äger frihet, under Åbo-rättighets tiden, försälja thet således inropade Hemmanet til Skatte, på sätt som uti 20. §. omsformåles; Hwilket alt bör wara skrifteligen författadt, samt för hwar och en at tilgå, jemte thet Auctionen bör blifwa Sex Månader förut kundgjord och utlyst, så at alla kunna hafwa tillfälle gjöra sig om wilstören underrättade.

§. 18. The närmast Hospitalerne belägne Hemman och Ladugårdar böra icke til Åbo-rättigheten för Auctioneras, utan så the ledige blifwa, antingen til Hospitalets eget behof nyttjas, om thet lämpeligen och med säkerhet ske kan, eller ock, at then måstjudande til Råntan på Auction bort Arrenderas, hålft emot sådane Persedlars gifwande in natura, såsom Spannemål, Smör, Mjölck, med mera, som kunna wara tjenlige til Hospitals-hjonens underhåld.

§. 19. Alla öfrige Lågenheter uti och wid Ståderne, samt the mindre på Landet från Hemmanen skilde, såsom Hus, Ångar, Qwarnar, Torp, Utsjorðar, Wretar, Tomter, Trågårdar, med flere, som redan fruktbara och upodlade äro, samt Hospitalerne och Bårnhusen tilhöra, och ej til thesas egen förnödenhet behöfwa nyttjas, Fomma, undantagande på the ställen, hwarom särskilt kan wara förordnad, hädanefter, både til Åbo-rättighet och Rånta under ett Arrende på Auction at uplåtas, äfwen högst på 20. år, alt som omständigheterna kunna medgifwa; efter hwilken tids förlopp, Arrendatoren njuter option, endr han wil gifwa thet en annan så högst bjuder; The lagligen redan slutne Contracter likwäl til sin kraft bibehållne; Dock at en sådan besigtning och Husesyn af wæderbörande therå under then tiden anställles, såsom förut stadgad blifwit; och i fall thet så skulle finnas, at någon Arrendator i någor måtto emot Contract felat, bör han samma Arrende wara förlustig.

§. 20. The Hemman och Lågenheter, som stå under Krono Titul i Torde Boken, och hwarå, såsom för Hospitalerne mistelige, enligt 6. §. i 1723 års Skatteköps Förordning, samt 5. §. af Prästerskapets Privilegier, Sattteköp tillåtes, kunna wäl til Skatte försäljas, antingen så Åboen sielf therom ansökning gör, eller ock, så Kongl. Öfwer-Directionen, uppå Hospitals Directionens i orten gjorde föreställning, pröfwar thet för Hospitalet, til thes Inkomsters förökande nyttigt wara, och hwilket sednare uti Auctions wilstören, angående Åbo-rättighetens uplåtande bör hädanefter förbehållas; Hwarwid likwäl bör i afktagas, at om til något nära belågit Hemman eller Lågenhet, skulle finnas Skog, Ång eller andre för-
månar.

måner, hwilka wore för Hospitalets egit behof omistelige, så icke en enda sådan del af ett Hemmans ågor, utan Hemmanet helt och hållet från Skatte-kjøpet undantages, hållet thet strider emot allmänna Lagen, at söndra eller minska något af thet, som til thes rätta Wolfsad hörer; Men så bör dock Skatte-försäljningen, jemlikt 1723 års Kongl. Skatte-Kiers Förordning, ske genom Auction til then måstbjudande, i grund af Hemmanets besintelige godhet uti Ågor, hwartil Åboen är närmast, endr han wil gifwa thet, som en annan högst bjuder; Dock på thet, i fall Åboen wid högsta budet förblifwer, hwarom han genast wid thet slaget är gjordt, bör sig yttra, han ej må komma at erlægga dubbel lösen, nemligen först Stådjä, i fall han then wid tilträdet betalt, och sedermera under samma tid, äfwen Skatte-kjøpeförsäljning, så kommer wid sådan händelse på Skatte-kjøpeförsäljningen at ofrätnas, så mycket, som hwartil Stådjän för then återstående tiden, i proportion af the betingade Åbo-rättighets ären, sig bestiger, så Åboen sedermera til Hospitals Cassan lefwererar resten, hwarmedelst han således icke har betalt mera til Hospitalet uti Stådjän, än som swarar emot then tid han Hemmanet åbodt; Men skulle åter någon annan städna för högsta budet, kommer then samma, at til Hospitals Cassan genast lefwerera hela Skjøpeförsäljningen, hwaraf Åboen sedermera genom Directionen kan återbetomma, hwad han utaf then erlagde Stådjän har at fördrä.

§. 21. Skulle nu Skatte-kjøpeförsäljningen sliga högre, än Åboen som äger Option, finner sin räkning eller förmåga at gifwa, och thes förre måste ofsträda Hemmanet, bör han, enligt Lag, njuta ersättning, för alla nyttiga och nödiga förbättringar, som han under Hemmanets åboende, äfwer sine laga skyldigheter gjordt; Och på thet härom ej må efteråt uppas twist emellan Åboen och then, som Hemmanet til Skatte inropat, hwarigenom then förre längre tid kunde komma i misfning af thet han med rätta bör undfä, innan han går från Hemmanet; så är nödigt, at förr än Skatte-rätten genom Auction utbjudes, om Åboen thet påstår, Hufsyn anställes, så the af honom äfwer laga skyldigheter gjorde upodlingar och förbättringar, böra af wederbörande Embetsmän lagligen wärderas, samt thejemte wid Auctionen tydeligen tillkänna gifwas, at then, som gör högsta budet, thesutom åligger, at ersättja Åboen sine förbättringar, efter then föregångne wärderingen, dock at wid thetta alt, med Skatte-kjøp af Hospitals Hemman uti Skåne förfäres, som särskildt förordnad är.

§. 22. Hospitals Directionerne böra jemwäl och wid ansvar efter Lag, hafwa ett noga inseende therå, at Hemmanen sedermera ej måtte genom wanhäfd blifwa försämrade, samt således komma at ådraga sig Restantier.

§. 23. Hwad åter angår Skatte-kjøps winnande af the Hemman, hwarå Wärfnings-rättigheter förut blifwit bortfälda, men ej genom Innehafwarnes förwärfade förwärfade; så, i then händelse, thet wilkor wid these rättigheters erhållande, ej skulle å Hospitalets sida redan wara betingadt,

godt, at Föreståndarne äga frihet, enär the så godt finna, under Contractstiden samma Hemman på Auction til Skatte försälja; Ar thet wäl med biligheten öfwerensskämmande, at så Hospitalet redan för Besittnings-rättigheten upburit en accorderad lösefälling, Junckhafwarne måge therå njuta en rolig besittning, så länge the Contracterne och the öfrige efter Lag äliggande Skyldigheter i alla delar upfylla, samt böra således icke tvingas, at emot sin wilja, låta Hemmanen undergå någon Skatte-Rätts lösen på Auction; Men om the själwe skulle åstunda, at under then tiden få these sine åboende Hemman förwandlade från Besittnings-til ägande- eller Skatte-rätt; så må sådant ej förwägras, sedan laga Syn, som förut förmålt är, först föregådt och uttrönt blifwit, huruwida Contracterne kunna wara förbrutne eller ej; i hwilken senare händelse, then summan, som för besittnings-rättigheten förut blifwit gifwen, bör ökas med så mycket, som utgör rätta Skatte-kjöpefällingen, och hwilken köpefälling, så wida these Hemman ej komma, medan thet fullgjorde Contractet räcker, at på Auction försäljas, förthen skull måtte utfättas efter hwad andre lika goda Skatte-Hemman ther å orten, på samma tid, kunna Private Personer emellan, wara gällande; therunder likwäl ej begrepne the Meliorationer, som Junckhafwarne öfwer laga Skyldigheter therå nedläggga kunnat, hwilka ifrån Skatte-kjøpet alltid böra undantagas. Kommandes dock sådant at Kongl. Öfwer-Directionen först tillkänna gifwas, och thes bifall thertil öfswagtas.

§. 24. Men hwad åter angår Skatte-kjöp å the smärre från Hemmanen skilde lägenheter, såsom Utjordar, Qwarnar, Ångar, Torp och Nybyggen, med flere dylike, hwarå antingen besittnings-rätt kan, jemte en wäl Stadg. Räkta, emot särskildt betalning, wara förwärfwad eller ej; så skola sådane lägenheter lemnas oförfälde, och med them förblifwa efter hwad i 19 §. uti thesne Articul stadgadt blifwit; Dock äligger Hospitalens Directionerne, at, på sätt 14 §. ömsformåler, åfwen låta som oftast therå anställa Husfryn, til utrönande, huruwida Contracterne kunna wara förbrutne eller ej.

§. 25. Med Skatte-rättigheten åter af the Hemman, hwarå antingen besittnings-rättigheten kan wara til ända lupen, eller lagligen förwärfwad, kommer lika of förfaras, som med alle andra Hemman, så at then på öppen Auction utbjudas, och hwarwid Åboen äger option.

§. 26. Hwad Nybyggnader och reparationer wid Hospitalerne och Wårnhusen angår; så äligger thet så wäl Wår Öfwer-Direction, som Föreståndarne i Orterne, at hafwa en noga och laggran tillsyn samt Disposition therå, at the ej onödigt wis göras, på thet utgiften för these wårten ej må blifwa för kånbar. Inga Nybyggnader eller större Reparationer måge företagas och wårkställas, eller uphandlingar thertil ske, hwilka senare böra göras så bästa priset therpå gifwes, innan nödwändigheten theraf först af Föreståndarne, och sedan af Kongl. Öfwer-Directionen blifwit bepröfwad, samt desslein och ritning, jemte ömskostnads förslag, theröfwer uprättadt, som til Kongl. Maj:ts Byggnings-Embe

tes öfverseende och utlåtannde öfverlemnas; hwarefter och sedan altsam-
mans blifwit riktigt befunnit, Öfver-Directionen thet samma fastställer,
hvilken ock så tillika sig ytterar, huruvida sådant må ske för Hospita-
lets eller Barnhusets egen räkning, eller ock under Entreprenade at thet
minst bjudande wärkställas. I hvilken förra händelse, Syblomannen
bör hafwa theröfver en noga uppsigt, at alt sker med största sparsamhet,
samt för utgiften och åtgången hålla en tydelig och verificerad räkning;
Men åter i then senare, Contract med Entreprenuren uprättas, som för
första halfwa Entreprenade summans lyftande bör ställa säker borgen, samt
then sednare hälften ej förr til honom utbetalas, än behörig besigtning
af thertil förordnade och om Byggnad kunnoga samt Edswarne Män,
blifwit hållen, samt therwid uttrönt blifwit, om Entreprenuren i alla de-
lar efter ritningen och Contractet uppfyllt sin förbindelse. The swårre och
dageligen förefallande Reparationer komma hädanefter, såsom förut, ef-
ter Föreståndarnes bepröfwande, af Räknings-göraren eller Syblomannen
at bestridas.

§. 27. Beträffande åter uphandlingar, som ske til Barnens samt
Hospitals-Hjonens underhåll och beklädning; så böra the samma, efter af
Räknings-göraren tidigt uppgisne och bepröfwade Requisitioner, wärkställas
på the tider och til then quantité, som behöfwen fordra, och äfwen så
båsta priset kan erhållas, antingen med eller utom Auction, alt som Fö-
reståndarne thet nyttigt pröfwa; Dock at någon af Föreståndarne, eller
then som är tillsatt, at therwid föra Controllen, undantagande wid the
wärf, hwarom särskilt förordnad är, först beser warans godhet, innan
kjöpet slutas och betalningen til säljaren gifwes; Ankommande thet på we-
derbörandes ansvar, som om uphandlingarne böra besörja, om något af
the nödige underhålds- och beklädnings persedlar felar, så the omgånge-
ligen behöfwas; Äfwen som the böra ersätta Barnhuset eller Hospitalet
then skada thet tager, i fall större quantitet uphandlas, än som nödmån-
digt tarfwas, så ny uphandling efter årsens tid bör ske, och enär ymnos-
gare tilgång på Waror förwäntas, emedan lätteligen eljest kan hända,
at en del waror blifwa emedlertid, antingen borttorkade, förlegade el-
ler förstjämde.

§. 28. Och som wid Revisionen af Räkenskaperna för Hospitalerne
och Barnhusen ej med wisshet kan inhämtas, om the upkjöpte Persedlarne
blifwit för dyrt betalte, eller minsta kostnaden therwid i afctagen, så ej
någon Controll theremot gifwes; Så böra ock Föreståndarne, eller the,
som särskildt kunna vara tillsatte, at föra Controllen emot Räknings-gö-
raren, på Original-Räkningen af hwarje uphandling, som Säljaren af-
lemnar, intyga om bästa priset therpå blifwit betingadt; Äfwen som betal-
ningen ej får lemnas förr, än Föreståndarne thertil lemnat skriftelig An-
ordning; warandes likwål härunder allenast begrepne the större uphand-
lingar, men ej the mindre dageliga Utgifter, emedan Föreståndarne eller
then, som förer Controllen, lätteligen kan se, huruvida thesse senare wa-

rit nödige eller ej, samt om bästa priset thetwid blifwit i aft tagit; hwar- före ock, på thet sådant ej må komma i glömska, en Förteckning månads- teligen bör af redogöraren thetöfwer försattas, som genast til afföring i räkenskaperne beordras.

§. 29. Huru och på hwad sätt eljest Räkningarne för alla the wid these wårken warande Inkomster och Utgifter böra inträttas, med mera; så komma wederbörande på the ställen, hwarest rörelsen ej är för stor, at sig til efterrättelse ställa then af Rikens Ständers Barnhus och Hospitals Deputation thertil redan utfärdade Methoden, jemte hwad hädanefter i thetta ämnet kan blifwa onbefalt; Afwen som både Räkning-görarne och Lands-Contoiren böra wid ansvar, innom then them särskildt föreskrefne tid, hwar för sig inlemna samma Räkningar.

ARTIC. IV.

Om Styrelsen öfwer *Hospitalerne* och *Barnhusen* i *Riket*, samt then thertil anslagne *Fonden*.

§. 1. Til the wid *Hospitalerne* och *Barnhusen* förefallande ärenders så mycket eftertryckeligare utförande, samt på thet en likhet och wis ordning wid alla these wårken i *Riket* winnas må, och afwen, at the fattigare *Hospitaler* och *Barnhus* måtte kunna erhålla ett mera jemlikt understöd af then anslagne *Fonden*; Så sinne Wi i *Nåder* nödigt wara, thet öfwer- inseendet förblifwer hos then af öf förordnade öfwer-Direction, hvars göromål således blifwer, at, på sätt then för öfwer-Directionen af öf i *Nåder* utfärdade *Instruction* innehåller, lemna hwart och ett af thesa wårken en skyndsam handräkning til thesas uphjelprande; Dämpa the allmänna författningarne efter enskildte beskaffenheten wid hwart och ett i synnerhet, at samla *fonden* och utdela then at the ställen, som måst äro i behof, samt igenom uprättande af särskildte *Instructioner* för hela *Betsjeyingen*, jemte *Aflönings-* och *underhålls-*staten, sätta alla thesa wårk i behörig ordning och drift, uplifwa thesas styrelse, samt af alla *Räkenskaper*, som thit böra insändas, inhämta fullkomlig underrättelse, om hwad af thes förordnande kan wara fullgjordt och hwad som än widdare kan stå at förbättra; hwarföre ock, på thet thenne öfwer-Directionens widtagande författningar måtte kunna winna then skyndsamma wårkställighet, som angelägenheten kan fordra; Hafwe Wi i *Nåder* funnit godt at tillägga thenne *Wår öfwer-Direction* samma rätt och myndighet, uti hwad som rörer *Hospitalernes* och *Barnhusens* *Inkomster*, samt thesas förvaltning och öfriga *Hushållning*, som *Wåre* och *Rikens Collegier* äga, med witeus föreläggande och thet mera, som uti *Instructionen* för samma *Wår öfwer-Direction* anfördt finnes.

§. 2. Then närmare styrelsen och inseendet wid hwart och ett wårk, anse Wi ock kunna hädanefter förblifwa på sätt, *Kyrko-lagen* och *Lands-höfdinge-Instructionen*, jemte the flere specielle förordnanden för en del af these *Inrättningar* utstaka, samt hittils wanligt warit, jemte hwad Wi uti *Instructionen* för meranämde *Wår öfwer-Direction* therom särskildt i *Nåder* förordnat.

§. 3. Om Besseningen wid Hospitalerne och Barnhusen i Stockholm, är icke tillt stadsgodt; Men hvad Besseningen i Landsorterna angår, så böra Predikants- och Sysslomans tjensterne wid Hospitalerne, hwarest thet sig gdra låter, sörnas, på thet the, under en mans wård, thetso bättre måtte kunna sörjas, så han undgår, at igenom andra gdrömål, sringra sin hog från omsorgen sdr Hospitaler, och tillika dger bättre utkomst; Hwarfbre och som these således komma at beklåda wenne mödosamma och med dubbelt answar sdrknippade tjenster, sune Wi jemwål i Råder billig, at sådane Prästman måge så räkna Tu tjenstgör för Tre; Doc böra Hospitalens Fbrestandarne wid sife Prästmans wahl, hafwa måsta afsende på thesas arbetsamhet och pålitelighet, samt, til sätterhet sdr Upbdörden, om möjeligit är, låta them *preferera* Dorgen.

§. 4. I sdrigt och som thet bestmaes en ganska stor ölfthet uti Krono förändringarnes nderling, så at Hospitaler och Barnhus i somliga Landsorter fått stora och tillräckliga förändringar, på andra åter ganska ringa, och på the saste ställen aldeles inga; Så hafwe Wi, til jämknings erhållande härutinnan, som ock i then afsigten, at fattige Barn, så mycket möjeligit är, måtte kunna underhållas, ansedt i Råder billig, thet til en stående Fond under Kongl. Öfwer-Direktionens disposition, hädanefter en wis *proCent* sdr erläggas af all Hospitalernes och Barnhusens årliga Inkomst, så wål at Spannemål, som sdriga sdrwandling underkastade Rånte, persedlar, uträkna e efter thet Däns årlige Wardegång hwarisfrån the utgå, och Penningarne efter Jorde. Boken samt Contracter.

§. 5. Och på thet theenne Afgift måtte i thet närmaste blifwa *proportionerad* efter hwart och ei Wärs styrka, och icke the swagare utgöra mera, men the sbrre och sbrmdgnare hafwa mindre känning theraf; så komma alla Hospitaler samt Barnhus i Riket at sdrdelas uti Trene Classer, och at thesefter utgöra *procenten* på slijsande sätt: Til then sbrsta hdra alla the, som dga sdrdelsaktiga Inkomster, bestående icke allenast uti Krono-tionde, utau ock i Hemmans rån: or semte penningar, eller ock samlat sbrre fruktbaraude Capitaler, hwilka komma at erlägga *Two proCent* af all thesas årliga Inkomst.

Uti then Andra Classen, alla the, som dga antingen någre, eller ock inga Hemmans Rån: or; Men til wål hafwa Krono-tionde samt fruktbaraude Capitaler, betala En och En half *proCent* samt uti Tredje Classen alla the, hwars Inkomster bestå måstadelen, eller ock allammans uti Penningar, och thet til mindre summa, betala En *proCent* af all then Inkomst the årligen upbära.

Hwilka Hospitaler och Barnhus med the flere Inrättningar således komma at under hwar thera af these 3ne Classer hbra; Therom will Kongl. Majst i Råder anbefalla then sdrordnade Kongl. Öfwer-Direktionen, at gifwa Fbrestandarne i Orterna behörig underrättelse. Sdr then således utskedde fonden, kommer Kongl. Öfwer-Direktionen, at, semte sin Riksdags berättelse, thesfbre insdr Kongl. Majst och Rikens Ständer gdra redo och räkning; Doc, at ifrån en sådan Afgift undantagas the af enskilde Personer gjorde sdrändringar, bestående antingen i Egendomar eller Capitaler, som til något wist slags fattige med utredeliga ord dro sdrordnade; Sinwande Wi åswen i Råder nödigt wara, at, på thet icke hädanefter må hända, som hittills sstedt, så eul sdr del af Hospitalerne och Barnhusen i Riket utsklifwit med insdandandet, at then igenom Wår Nådiga Förordning af then 11 April 1763 utsatte Afgiften af thesas årliga Öfwer-Rått-medel, hwarigenom flere af the fattigare Hospitaler och Barnhus, icke kunnat hras underhöllas; Thet alltså en uträkning på beloppet af hwart och ett af these Wärens årliga Inkomst, på ofwannande grund inrättad, sdr sdr thet sdrslutne Upbdöds-året, innom Junii månads utgång thepå sdrjande, til Kongl. Öfwer-Direktionen insdändas, så ock penningarne, hwar till *proCenten* sig kan bestiga, thejemte til fulla sbr medsblja, och thet wid Femtio Daleer Silfwermynts wite sbe then *Direktion*, som ensdån sin skoldighet eftersätter.

Thet alle som mederbör, hafwa at ställa sig til underdanig eftersättelse. Til ytter mera wiso hafwe Wi thetta med Gaen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd Commaren then 11 Decembris 1766.

ADOLPH FRIEDRICH.

(L. S.)

Joh. v. Heland.